

2568

2568. 2. 1. 1888.

142

ZDANIE SPRAWY
TOWARZYSTWA
KOLONIJ WAKACYJNYCH DLA DZIECI
W KRAKOWIE

z czynności w roku 1887.

W KRAKOWIE,
W Drukarni „CZASU” FR. KLUCZYCKIEGO I SP.
pod zarządem Józefa Łakocińskiego.

1888.

ZDANIE SPRAWY
TOWARZYSTWA
KOLONIJ WAKACYJNYCH DLA DZIECI
W KRAKOWIE

z czynności w roku 1887.

W KRAKOWIE,
W DRUKARNI „CZASU“ FR. KLUCZYCKIEGO I SP.
pod zarządem Józefa Łakocińskiego.

1888.

Nakładem Towarzystwa Kolonij wakacyjnych.

I.

STAN KOLONIJ WAKACYJNYCH DLA DZIECI

w roku 1887.

»Pomagajmy sobie w pracy i wspierajmy się szczerze w niedoli a Bóg nam dopomoże.« Hasło to powszechnie uznajemy jako węgiel wszechstronnego i trwałego rozwoju każdego społeczeństwa.

Jakoż i Towarzystwo Kolonij wakacyjnych zawdzięcza powstanie tudzież istnienie swoje ludziom dobrej woli, którzy się w niem połączyli, zrozumiałwszy doniosłość powyższego hasła, żeby ratować i krzepić młodsze pokolenie pod względem fizycznym, dla różnych braków i niedostatków wiedniejące i upadające. Wszakże już starożytni Rzymianie słusznie twierdzili, że *mens sana in corpore sano*; my im wprawdzie często ustnie i piórem wtórujemy, ale w czyn maksymy ich na większe rozmiary dotychczas nawet w Towarzystwie naszym nie zdaliśmy zamienić.

Nieznaczną bowiem tylko garstką mieszkańców Krakowa, w każdej szlachetnej sprawie, w złej i dobrej doli wytrwałych, dźwigała chętnie w roku ubiegłym wraz z Komitetem obowiązki, z statutów Towarzystwa naszego wypływające, reszta zaś zachowywała się biernie. Prawda, że nadzwyczajny rok niedoli, klęski powodzi tudzież inna ofiarność wśród srogięj zimy względami miłosierdzia lub patryotyzmu nakazana nie małe środki pieniężne ogółu naszego pochłonęła, skutkiem

czego postradaliśmy niektórych członków dawnych a mało nowych pozyskali. Wszelako, gdyby ogół publiczności Krakowskiej pojął był tak zadanie i doniosłość Towarzystwa naszego, jak je założyciele przed trzema laty tudzież Komitet nasz pojmował i jak na to sama instytucja zasługuje, o wiele korzystniejsze i pomyślniejsze przedłożylibyśmy teraz wobec Szanownego Zgromadzenia sprawozdanie o stanie Krakowskich Kolonij wakacyjnych. Mimo tego zdołał Komitet i w roku 1887 wysłać też samą do kolonij liczbę dzieci co i w latach poprzednich pod opieką p. Stanisławy Orzechowskiej i p. Stanisława Pollaczka, którzy najzupełniej usprawiedliwili zaufanie Komitetu.

Wyjazd dzieci na powietrze wiejskie poprzedziły oględziny lekarskie. W Rudawie i Siedleu dzieci zajmwszy każde swój kącik kolonijny, nie mogły się nasycić balsamiczném powietrzem i napatrzeć prześlicznej okolicy, która je swą uroczą malowniczością olśniła. Pobyt dalszy w koloniach uprzejmiano dziaćwie wedle możności a baczne i troskliwe okolicznych Opiekunek i Opiekunów doglądało kolonij w pewnych okresach wakacyjnych. Po powrocie każdej kolonij następowało w Krakowie, w domu Czeigodnego Prezesa naszego, powtórne oględziny lekarskie. Przytomne tymże matki radowały się na widok zdrowej cery swych dzieci, albowiem zamiast przerażającej bledności lub żółtawej zieloności, które je przed wyjazdem znaczyły, oko dziatwy błyszczało, czoło jaśniało, a policzki różowy pokrywał rumieniec.

Ileżby to nieszczęśliwych twarzyczek bledych i wymokłych znikło z pośród dzieci miejskich i nie przesuwalo się po chodnikach i plantacyach krakowskich, obudzając politowanie ludzi tklivych, gdybyśmy szczerze i gromadnie, wspólnymi siłami, groszem wdowim 2 zlr. na rok cały, a zresztą jak kto może, przyczyniali się do ułatwienia dzieła humanitarnego Towarzystwa Kolonij wakacyjnych.

Wszak powiadają, że gromada to wielki człowiek a my jakoś pojąc tego czy nie chcemy, czy nie umiemy na nie-szczęście przyszłego pokolenia. Albowiem gdzież możliwe

prędkie i trwale podźwigniecie się ogółu z wielostronnego застоju w kraju naszym, jeżeli drobnemi środkami, w małych gromadkach o celach jasnych i szlachetnych, nie staramy się wzajemnie poznawać, wzmacniać i wspierać? A wszakże to jest jeden z ważniejszych obowiązków obywatelskich dbać o zdrowie fizyczne i moralne młodszego pokolenia, ażeby kiedyś świadome swych sił żywotnych, na polu nauki, sztuki i przemysłu mogło narodowi i sobie zgotować szczęśliwą dolę i oprzeć się wszelkim nawalnościom zawistnego losu, z czołem otwartem i ramieniem silnem. O ile zaś tylko nielicznym pocztom przyjaciół i dobrodziejów szczyścić się może Towarzystwo nasze, kiedy w Warszawie i we Lwowie ilość członków wzrasta z każdym rokiem, a z nią ilość kolonij, o tyle z tém większém uznaniem musimy tutaj zaznaczyć zasługi wielu czeigodnych dobrodziejów naszych, gdyż bez ich skutecznego poparcia nie moglibyśmy wywiązać się z poruczonych sobie obowiązków.

Kończąc wreszcie pierwszą część ogólnego sprawozdania, upraszamy dla siebie o łaskawą wyrozumiałość a następnie naszym w Komitecie życzymy z głębi serca: Szczęść Boże!

Feliks Baczkiewicz.

II.

ZDANIE SPRAWY LEKARSKIE.

Pomyślne doświadczenia dwóch lat poprzednich były powodem, iż i w roku, z którego zdajemy sprawę, nie zmieniliśmy prawie w niczem naszego postępowania.

Kolonie umieściliśmy, korzystając z nader życzliwej przychylności Wysokich Władz szkolnych, tak samo jak i w latach ubiegłych dla chłopców w Rudawie a dla dziewcząt w Siedlcu, i daliśmy im też samę co dawniej a tak wypróbowaną opieką w osobach p. Stanisława Pollaczka i p. Stanisławy Orzechowskiej. Pod względem żywienia trzymaliśmy się prawidła przyjętego także dawniej na podstawie wzoru warszawskiego i używaliśmy tak samo u naszych kolonistów wód mineralnych: jodowej iwonickiej i żelazistej francensbadzkiej (*Stahlquelle*). Pomyślny wpływ na zdrowie umieszczonych w naszych koloniach dzieci był i w roku, z którego zdajemy sprawę, dowodem naprzód, iż kolonie nasze były instytucją nie tylko dobroczynną, ale, o co nam w pierwszym rzędzie chodzi, także instytucją sanitarną, mającą trwale poprawiać zdrowie ubogich dzieci szkolnych przebywających w niekorzystnych warunkach higienicznych w mieście, a pozbawionych możności używania świeżego powietrza.

Co do zdrowia wybranych do kolonij dzieci, prawie wszystkie dotknięte były wysokim stopniem niedokrewności i zolców, zwykłym skutkiem niedostatecznego odżywiania

i przebywania w niekorzystnych dla zdrowia mieszkaniach, niemających po największej części świeżego powietrza i światła.

Wybór dzieci do kolonij niemale nam tak samo, jak dawniej przedstawiał trudności; nie mogliśmy bowiem nigdy zapominać, iż chcąc dopiąć jak najlepiej celu naszej instytucyi, musimy starać się o dzieci nie tylko kwalifikujące się swym stanem zdrowia do kolonij wakacyjnych, ale zarazem dzieci dosyć silne, by mogły znieść trudy i niewygody koniecznych dla poprawy zdrowia wycieczek i tak wychowane, by nie dawały złego drugiemu przykładowi. W roku 1886 usunęliśmy świadectwa ubóstwa, bo przekonaliśmy się, iż osobiste zbadanie stosunków kandydata lub kandydatki do kolonij najlepszą jest wskazówką do przyjęcia lub odrzucenia. To nas skłoniło, iż w roku 1887 postąpiliśmy sobie tak samo dzięki nadzwyczajnej dla dobra naszej instytucyi życzliwości i prawdziwego poświęcenia się członka Komitetu p. Edwarda Wojnarowicza, który w kilku dniach zwiedził stokilkadziesiąt mieszkań kandydatów i kandydatek do kolonij i wypadek swych mozołnych poszukiwań i badań ujął umiejętnie w jedno zdanie sprawy, na podstawie którego mógł Komitet przystąpić sumiennie do wyboru dzieci najwięcej kwalifikujących się do kolonij. Niech to będzie dla Sz. Członków Towarzystwa naszego rękojmią, że szafowaliśmy Ich groszem według najlepszego a uzasadnionego przekonania.

To wszakże ściśle postępowanie przy wyborze dzieci do kolonij było powodem, iż nieraz byliśmy w kłopotcie o najodpowiedniejszych kandydatów i musieliśmy czekać z uzupełnieniem kolonij do liczby, na którą pozwalały nam fundusze. Niech to będzie dla naszych następców wskazówką, iż muszą mieć przed sobą bardzo wiele dzieci, by z nich wybrać dostateczną dla kolonij liczbę, ale trud z badaniem stosunków majątkowych, higienicznych i lekarskich u tak znacznej liczby dzieci połączony, opłaci się sowiec pewnością, iż dobrodziejstwo naszej instytucyi zostanie się w udziale dzieciom prawdziwie na nie zasługującym.

Wpływ naszych kolonij na zdrowie dzieci przedstawia się w następujących dwóch tablicach:

I. Kolonia wakacyjna

Liczba bieg.	Cyfry	Data urodzenia	Wysokość w metrach		Ciężar ciała w kilogr.		Siła w kilg.		Cera twarzy	
			przed	po	przed	po	pr.	po	przed	po
1.	W. T.	$10\frac{1}{4}$ 1876	1.538	1.546	36.2	37.5	18	21	blada	rumiana
2.	M. K.	$9\frac{1}{11}$ 1887	1.150	1.159	21.8	23.9	3	8	blada	różowa
3.	W. W.	$3\frac{1}{6}$ 1875	1.398	1.393	30.2	31.0	12	13	blada	blada
4.	S. U.	$13\frac{1}{1}$ 1875	1.330	1.331	28.1	29.6	11	11	blada	różowa
5.	A. P.	$7\frac{1}{2}$ 1877	1.360	1.357	30.3	32.0	15	16	blada	różowawa
6.	S. P.	$23\frac{3}{4}$ 1878	1.139	1.150	18.9	20.6	4	9	blada	różowawa
7.	W. P.	$23\frac{3}{4}$ 1878	1.168	1.169	19.4	21.2	4	10	blada	różowa
8.	S. K.	$26\frac{6}{7}$ 1876	1.345	1.358	30.9	32.1	20	17	blada	blada
9.	S. S.	$15\frac{1}{3}$ 1878	1.282	1.295	26.5	27.3	11	11	blada	różowawa
10.	T. M.	$28\frac{1}{12}$ 1887	1.278	1.288	26.5	27.9	8	9	różowa	różowa
11.	J. G.	$19\frac{1}{10}$ 1875	1.346	1.360	33.5	33.5	18	20	rumiana	rumiana
12.	M. E.	$8\frac{1}{12}$ 1878	1.093	1.100	17.0	17.7	6	13	bladawa	rumiana
13.	F. C.	$7\frac{1}{12}$ 1875	1.234	1.262	25.3	27.2	10	13	blada	różowa
14.	W. H.	$18\frac{1}{4}$ 1876	1.239	1.260	28.3	30.0	14	12	b. blada	blada
15.	H. R.	$25\frac{1}{3}$ 1877	1.236	1.250	24.2	25.3	9	12	blada	różowawa
16.	J. H.	$4\frac{1}{8}$ 1878	1.286	1.290	27.2	28.0	9	12	różowawa	różowa
17.	W. R.	$14\frac{1}{1}$ 1877	1.460	1.470	37.9	39.8	15	17	blada	rumiana
18.	E. B.	$18\frac{1}{4}$ 1877	1.333	1.350	27.1	29.0	10	12	blada	różowawa
19.	M. Z.	$14\frac{1}{3}$ 1876	1.191	1.200	22.2	23.5	8	10	blada	blada
20.	J. G.	$25\frac{1}{12}$ 1874	1.295	1.300	29.0	30.0	12	14	blada	różowawa

chłopców w Rudawie.

Odżywienie		Zboczenia odżywcze		UWAGA
przed	po	przed	po	
liche	lepsze	anaemia	mniejsza	
liche	lepsze	scrophulosis	mniejsza	
liche	liche	anaemia, scr.	bez różnicy	
liche	lepsze	anaemia	mniejsza	
liche	lepsze	anaemia	mniejsza	
liche	lepsze	anaemia	mała	
liche	lepsze	anaemia	mniejsza	
liche	lepsze	anaemia, scr.	skrofule mniejsze	
liche	niezłe	anaemia, scr.	anaemia mniejsza	
mierne	lepsze	scrophulosis	mniejsza	
mierne	mierne	scrophulosis	mniejsza	
liche	mierne	anaemia, scr.	mniejsza	
liche	dobrze	anaemia	zniknęła	
liche	niedo lep.	scr., anaemia	skrofule mniejsze	
liche	lepsze	scr., anaemia	anaemia mniejsza	
liche	niezłe	anaemia	mała	
liche	lepsze	anaemia, scr.	mniejsza	
liche	niedo lep.	anaemia, scr.	mniejsza	
liche	liche	anaemia, scr.	niedo mniejsze	
liche	lepsze	anaemia	ustąpiła	

II. Kolonia wakacyjna

Liczba bieg.	Cyfry	Data urodzenia	Wysokość w metrach		Ciężar ciała w kilogr.		Siła w kilg.		Cera twarzy	
			przed	po	przed	po	pr.	po	przed	po
1.	M. W.	$15/9$ 1877	1.126	1.275	25.8	25.2	6	9	blada	różowa
2.	B. P.	$7/10$ 1875	1.126	1.265	26.5	26.4	7	7	blada	różowawa
3.	Z. M.	$28/2$ 1875	1.309	1.310	27.9	29.0	11	12	bladawa	różowa
4.	M. R.	$9/8$ 1877	1.241	1.250	25.0	26.4	11	7	blada	różowawa
5.	R. P.	$31/5$ 1878	1.188	1.200	21.6	23.0	11	9	blada	blada
6.	J. S.	$10/10$ 1877	1.268	1.270	24.6	24.0	10	12	blada	różowa
7.	H. B.	$8/1$ 1876	1.263	1.270	26.3	28.2	10	9	blada	różowawa
8.	L. N.	$10/4$ 1875	1.070	1.087	18.0	22.0	10	12	blada	różowa
9.	Z. Z.	$27/6$ 1876	1.276	1.278	29.8	29.9	10	11	blada	blada
10.	I. J.	$10/3$ 1874	1.478	1.520	46.3	48.0	15	15	blada	rumiana
11.	Z. R.	$1/4$ 1877	1.275	1.280	27.0	28.0	9	9	blada	rumiana
12.	H. J.	$25/2$ 1875	1.355	1.360	28.9	32.1	9	12	blada	różowa
13.	S. P.	1876	1.381	1.405	32.1	35.0	15	21	blada	różowa
14.	H. K.	1876	1.175	1.179	21.5	23.4	9	9	blada	rumiana
15.	S. N.	1874	1.340	1.345	31.8	32.1	12	15	blada	blada
16.	A. S.	$9/2$ 1874	1.390	1.390	31.5	34.0	12	11	blada	różowawa
17.	J. J.	$18/11$ 1874	1.395	1.400	32.1	33.5	12	13	blada	różowawa
18.	M. K.	$15/9$ 1877	1.315	1.311	29.3	30.9	5	9	blada	rumiana
19.	A. P.	$13/11$ 1887	1.122	1.133	17.6	18.6	5	10	blada	różowa
20.	K. G.	$11/2$ 1874	1.245	1.259	30.5	31.0	10	12	blada	rumiana

dziewcząt w Siedlcu.

Odżywienie		Zboczenia odżywcze		UWAGA
przed	po	przed	po	
liche	mierne	anaemia	mniejsza	
liche	lepsze	anaemia, ser.	grucz. mniejsze	
liche	mierne	anaemia, ser.	grucz. małe	
liche	mierne	anaemia	mniejsza	
liche	lepsze	anaemia, ser.	mniejsza	
liche	lepsze	anaemia, ser.	grucz. małe	
liche	mierne	anaemia, ser.	mniejsza	
b. liche	mierne	anaemia	mniejsza	
liche	lepsze	anaemia	mniejsza	
liche	lepsze	anaemia	ustąpiła	
liche	mierne	anaemia	ustąpiła	
liche	dobrze	anaemia	ustąpiła	
liche	mierne	anaemia	mniejsza	
liche	lepsze	anaemia	mała	
liche	mierne	anaemia	mniejsza	
liche	mierne	anaemia, ser.	mniejsza	
liche	lepsze	anaemia	mniejsza	
liche	mierne	anaemia	b. mała	
liche	lepsze	anaemia	ustąpiła	
liche	dobrze	anaemia	ustąpiła	

III.

ZESTAWIENIE

DOCHODÓW I ROZCHODÓW

TOWARZ. KOLONIJ WAKACYJNYCH W KRAKOWIE

w roku 1887.

Dochód :

	Złr. ct.
Reszta gotówki z roku 1886	6 04
Zapomoga gminy miasta Krakowa	500 —
Dar z fundacyi ś. p. Zahorskiego	200 —
Wkładki członków zwyczajnych	272 —
Jednorazowe datki	109 26
Zaciągnięta pożyczka	62 43
Różne dochody	3 66
Razem .	1153 39

Rozchód :

Żywienie dzieci	648 88
Przewóz osób, transport rzeczy, wycieczki kolonistów	89 19
Sprawienie pościeli i sprzętów	4 55
Transport wód mineralnych	9 73
Nadzór i kierunek kolonij	140 —
Do przeniesienia	892 35

	Ztr.	ct.
Z przeniesienia . . .	892	35
Wynajęcie pokoju w Siedleu	25	—
Pranie i restauracya sal szkolnych	16	68
Druk sprawozdań, cyrkularzy i listów	43	10
Zwrot zaciągniętej pożyczki w r. 1886	70	—
Różne wydatki	76	26
Razem .	1153	39

Za zgodność z księgą kasową

H. Müldner,
podskarbi.

Powyższe zestawienie rachunkowe sprawdziłem i zgodność poświadczam.

Kraków, dnia 19 Maja 1888 r.

H. Hadlewicz.

IV.
SPIS CZŁONKÓW
TOW. KOLONIJ WAKACYJNYCH DLA DZIECI
W KRAKOWIE.

Protektorka Towarzystwa :

Katarzyna z hr. Branickich hr. *Adamowa Potocka.*

Opiekunki Kolonij :

Józefa z Fryczów Grabowska.

Marya Kulczykowska.

Zarząd Towarzystwa :

Prezes, Prof. Dr *Stanisław Domański.*

Wice-prezes, Dyr. *Wincenty Jabłoński.*

Podskarbi, *Henryk Müldner.*

Sekretarz, Prof. *Feliks Baczkiewicz.*

Członkowie Komitetu :

Profesor Dr *Leon Cyfrowicz.*

Dyrektor *Antoni Getlich.*

Dr *Kazimierz Grabowski.*

Dr *August Kwaśnicki.*

Dr *Karol Pieniążek.*

Edward Wojnarowicz.

A) Członkowie dobrodzieje :

Hr. Artur Potocki.

Hr. Kat. *Adamowa Potocka.*

Marcelina Sembrich-Kochańska.

B) Członkowie stali:

Dr Buszek Jan.
 Hr. Czarnecki.
 Czarnomska Eliza.
 Dawny Resurs krakowski.
 Dr Domański Stanisław.
 Dr Estreicher Karol.
 Fischer Jan Władysław.
 Dr Grabowski Kazimierz.
 Dr M. L. Jakubowski.
 Klobassa Karol.
 Kotarski Przemysław.
 JE. X. Biskup Krasieński A.
 Dr Kwaśnicki August.

Lipkowska Benedyktowa.
 Lipkowska K.
 Dr Madurowicz Maurycy.
 Morawski Kazimierz (syn).
 Hr. Mycielski Feliks.
 Pawlikowska Helena.
 Pawlikowski Mieczysław.
 Dr Pieniążek Karol.
 Exc. X. kanonik Schindler J.
 Schwarz Henryk.
 Skracha Stanisław.
 Szlachowska Helena.

C) Członkowie czasowi:

Baczakiewicz Feliks.
 Dr Bandrowski E.
 Bar. Banhidy Kazimiera.
 Barańska Józefa.
 Bartynowski Władysław.
 Baudowna Marya.
 Bielska Józefa.
 Dr Boroński Lesław.
 Breza Achilles.
 X. Bukowski.
 Burzyńska Emilia.
 Burzyński Stanisław.
 Dr Bylicki Franciszek.
 Cetnarowiczowa Bronisława.
 Dr A. Chlebik.
 Chranicka Wanda.
 Chranicki Jan.
 Chyliński Michał.
 Ciechanowski Adam.
 Ciechomski Erard.
 Dr Cyfrowicz Leon.
 Czapska Karolina.
 Czechówna Aleksandra.
 Dr Dadlez Wilhelm.
 Dąbska Łukaszowa.

Dr Doboszyński A.
 Domańska Antonina.
 X. Drohojowski Juliusz.
 Friedbergowna Ernestyna.
 Geisler Jan.
 Gettlich Antoni.
 Górską Seweryna.
 Grabowska Józefa.
 Grynfeldowna Julia.
 Halski Ludwik.
 Heggenbergerowa Helena.
 Horackowna Ludomila.
 Ilnicka Olga.
 Jabłońska Aleksandra.
 Jabłoński Wincenty.
 Jankowska Olimpia.
 Jawornicki Józef.
 Jelski Konstanty.
 Kadlewicz Karol.
 Prof. Dr Kasperek Franciszek.
 Dr Kopff Józef.
 Kornecki Wincenty.
 Dr Koy Stanisław.
 Koszarska P.
 Krajewski Władysław.

Kremerowa Modesta.
Kremerowa Stanisława.
Krzyżanowski Stanisław A.
Kulczykowska Marya.
Kwiatkowski Jan.
Kwieciński Józef.
Dr Lisowski Władysław.
Louis-Wawel Józef.
Dr Lutostański Bolesław.
Maciulowski Julian.
Mańkowska Jadwiga.
Dr Mars Antoni.
Miklaszewski Juliusz.
Mirecka Edyta.
Mirtenbaum Emanuel.
Mrazek Józef.
Müldner Henryk.
Dr Murdziński Franciszek.
Niedziałkowski Janusz.
Niewiadomska Lucyna.
Nycz Karol.
Prof. Dr Obaliński Alfred.
Orzechowska Stanisława.
Paclawski Patrycyusz.
Parvi Marya.
Dr Paszkowski Stanisław.
Pogonowska Joanna.

Preisendanz Franciszek.
Rimmler Klara.
Romanowicz Tadeusz.
Prof. Dr Rydel Lucyan.
Rutkowska Lucyna.
Dr Ściborowski Władysław.
Ślczkowska Mieczysława.
Prof. Dr Smolka Stanisław.
Sobierajska Marya.
X. Sobierajski Józafat.
X. Spolski Maryan.
X. Spis Stanisław.
Stein Artur.
Straszewska Marya.
Stypkowska Augusta.
Świejkowska Antonina.
Szymkiewicz Stanisław.
Turliński Ferdynand.
Welczowski Apolinary.
Wiszniewska Aleksandra.
Dr Wiszniewski Ludwik.
Wiszniewski Konstanty.
Wójcicki Mateusz.
Wojnarowicz Edward.
Wyróbszówna Emilia.
Dr Żeleński Władysław.
Żółtowski Ignacy.

